

Sari Sarkomaa kok

Toimenpidealoite yrityslähestymiskiellon säätämisestä kauppojen turvallisuuden lisäämiseksi ja toistuvien myymälävarkauksien estämiseksi

Eduskunnalle

Väkivallan uhka ja häiriökäyttäytyminen ovat kaupoissa tätä päivää, eikä ongelma näyttäisi ainaakaan vähentyvän. Monesti samat ihmiset toistavat häiriökäyttäytymistä. Huomionarvoista on myös se, että väkivallan uhka ei aina liity varastamiseen. Toisaalta varkauksien yhteydessä väkivaltaa ollaan valmiita käyttämään hyvinkin herkästi siksi, että välttyttäisiin kiinni jäämiseltä, eikä varastettavan tuotteen arvolla ole silloin juuri merkitystä. Kauppa tarvitsee keinoja puuttua näihin tilanteisiin, ja yrityslähestymiskielto toimisi ainakin joillekin henkilöille ennalta ehkäisevästi.

Ruotsissa kaupan yrityslähestymiskielto laki, tillträdesförbud till butik, on ollut voimassa viime maaliskuusta lähtien keinona puuttua toistuviin myymälävarkauksiin, vakavaan väkivaltaan ja sen uhkaan kaupoissa. Kaupan liiton sisarjärjestö Svensk Handelin mukaan asetettu kielto on ollut tehokas, sillä 75 prosenttia kiellon saaneista henkilöistä ei ole uhmannut kieltoa ja on pysynyt poissa kaupan tiloista. Suomessa Kaupan liitto ajaa yrityslähestymiskieltoa koskevaa lainsäädäntöä Suomeen säädettäväksi. Yrityslähestymiskielto koskisi tilanteita, joissa on kyse esimerkiksi toistuvasta vakavasta väkivallan uhasta, jatkuvasta ja pitkäaikaisesta häiriökäyttäytymisestä sekä toistuvista varkauksista.

Kaupat ja yritykset tarvitsevat nykyistä vaikuttavampia keinoja ennaltaehkäistä ja puuttua häiriötilanteisiin. Yrityslähestymiskiellosta on saatu hyviä tuloksia Ruotsista. Suomessa olisi aika ottaa samantyyppinen lainsäädäntö käyttöön hyödyntäen naapurimaassa saatuja kokemuksia. Suomessa yritykset eivät voi asettaa henkilöitä kohtaan lähestymiskieltoa, vaan yrityksen työntekijöiden on haettava lähestymiskieltoa henkilökohtaisesti. Työntekijät ovat joutuneet nykylainsäädännön vuoksi ikävään tilanteeseen joutuessaan hakemaan henkilökohtaisesti lähestymiskieltoa häiritsevästi käyttäytyviä henkilöitä kohtaan. On kestävämpää jättää yksittäisten työntekijöiden vastuulle lähestymiskieltojen hakeminen. Työturvallisuudesta huolehtiminen on työnantajan laakisääteinen velvollisuus.

Ruotsin yrityslähestymiskielto lainsäädännön mukaan yksi varkaus ei vielä johda lähestymiskieltoon, vaan henkilön tekemien varkauksien, häirinnän ja vakavan väkivallan uhan pitää olla toistuvaa ja todellista. Ruotsissa yrityslähestymiskiellon enimmäispituus on vuosi, mutta lähestymiskiellot ovat olleet keskimäärin kuuden kuukauden mittaisia.

Toimenpidealoite TPA 144/2022 vp

Svensk Handel on kerännyt ja analysoinut syyttäjien tekemät päätökset vuoden ajalta, kaikkiaan 510 kappaletta. Tarkastelu osoittaa, että lainsäädäntö toimii toivotulla tavalla ja tehoaa tapauksiin, joissa henkilö on aiheuttanut toistuvasti vaaraa ja uhkaa väkivaltaisella käytöksellään kaupan tiloissa. Raportti paljasti myös kehittämisen tarpeita. Esimerkiksi tähän mennessä vain hieman yli kolmannes hakemuksista, 35 prosenttia, johtaa varsinaiseen kieltoon, ja usein syy tähän on epäselvä tai sitä ei ole kerrottu lainkaan. Ruotsissa toivotaan myös selkeyttä siihen, miten henkilön aiempi rikoshistoria huomioidaan kiellon asettamisessa.

On selvää, että uuden lain soveltamisessa tulkinnat ja käytännöt hakevat aikansa muotoaan. Suomessa kannattaa seurata tarkasti, miten naapurissa toimitaan ja löydetään toimivia ratkaisuja. On perusteltua ryhtyä valmistelemaan yrityslähestymiskieltoa Suomeenkin. Ruotsista saadut hyvät tulokset puhuvat puolestaan. Yrityslähestymiskielolla voitaisiin parantaa työntekijöiden turvallisuutta kaupoissa, ja se antaisi yrityksille konkreettisen lisäkeinon puuttua jatkuviin varkauksiin ja väkivallan uhkaan toimitiloissaan. Kaikilla pitää olla oikeus turvalliseen työpaikkaan.

Edellä olevan perusteella ehdotan,

että hallitus ryhtyy toimenpiteisiin säätääkseen Ruotsin tillträdesförbud till butik, kaupan yrityslähestymiskiellon tavoitteita vastaavan lain Suomeen.

Helsingissä 22.11.2022

Sari Sarkomaa kok